

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็น เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ข้อเท็จจริง

ด้วยนายอมร อมรรัตนนานนท์ ได้มีหนังสือถึงประธานวุฒิสภา โดยร้องเรียนว่ากรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.) จำนวน ๓ คน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรง ตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท ซึ่งเป็นการกระทำอันฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย และเป็นการกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

ประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา เพื่อพิจารณา ศึกษาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาของประธานวุฒิสภา ซึ่งปรากฏผลดังนี้

๑. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม

๑.๑ ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๑.๒ ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรอง ของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ปรากฏว่านายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม มีชื่อเป็นหุ้นส่วน ประเภทจำกัดความรับผิด ของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิษณุการโยธา แต่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ของห้างหุ้นส่วนจำกัดดังกล่าว

๒. พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์

๒.๑ ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรอง ของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด

๒.๓ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือลาออกจากบริษัทดังกล่าว ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และต่อมาเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง กรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าว ซึ่งเป็นการจดทะเบียนในภายหลังและเกิน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

๓. คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา

๓.๑ ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๓.๒ ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรอง ของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการ ของบริษัท วงศ์อมร จำกัด

๓.๓ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดงการลาออก จากตำแหน่งกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด คงมีหนังสือจากคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการบริษัทดังกล่าวอีกคนหนึ่ง มีหนังสือรับรองว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการ เป็นกรรมการบริษัทแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเพื่อ เปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทดังกล่าว ซึ่งวันที่ดำเนินการจดทะเบียน เพื่อเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัททางทะเบียนนั้นได้กระทำในภายหลัง และเกิน ๑๕ วันนับแต่วันได้รับเลือก จากวุฒิสภา

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ตามคำแนะนำของวุฒิสภา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖”

คำขอให้พิจารณาวินิจฉัย

จากการพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้วเห็นว่าในกรณีของนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ไม่น่าจะต้องด้วยมาตรา ๒๕๘ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่คงประเด็นปัญหาที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ กรณีพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ที่ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ภายใน ๑๕ วันนับจากวันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา แต่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อออกจากทะเบียนเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ กรณีจะถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าวตามนัยมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ ตามประเด็นที่ ๑ หากฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้กระทำการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ ประกอบด้วย มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และต่อมาพลโท สวัสดิ์ ฯ และหรือบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อพลโท สวัสดิ์ ฯ เป็นกรรมการของบริษัททางทะเบียนดังกล่าว แต่ได้กระทำในภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าพลโท สวัสดิ์ ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ กรณีของคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา เพียงแต่ได้อ้างว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว และต่อมาบริษัทดังกล่าวได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อ คุณหญิงปรีญา ฯ เป็นกรรมการบริษัท แต่ได้กระทำในภายหลัง ซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๔ หากฟังได้ว่ากรรมการทั้ง ๒ คนคือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และ คุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา หรือคนใดคนหนึ่งใน ๒ คนนี้ กระทำการเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบ ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตาม มาตรา ๒๕๗ วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วย มาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่เพียงใด และหากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย หรือไม่เพียงใด

ประธานวุฒิสภาในฐานะทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าว เป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์การตามที่ กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงขอส่งเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาและวินิจฉัยเพื่อเป็น บรรทัดฐานต่อไป

ประเด็นการพิจารณาเบื้องต้น

มีประเด็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้ดำเนินการต่อไป ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องนี้เป็นกรณีที่ผู้ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตั้งประเด็นว่าได้ปรากฏข้อเท็จจริง ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา หรือคนใดคนหนึ่งใน ๒ คนนี้ กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๒๕๘ (๓) และ มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญประกอบมาตรา ๑๑ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรก จึงมีปัญหาว่าองค์ประกอบ ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ เนื่องจาก ตามกฎหมายระบุไว้ชัดเจนว่า หากผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ลาออกจากตำแหน่งในห้าวัน

หรือบริษัทภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือก ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. หากปรากฏข้อเท็จจริงดังที่กล่าวอ้างในคำร้อง ก็จะทำให้เกิดปัญหาว่ากรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๒ คน หรือคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติอันเป็นเหตุให้พ้นจากการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาแต่ต้น กรณีจึงถือได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์การตามรัฐธรรมนูญ เห็นควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

จึงรับไว้ดำเนินการ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ๗ ข้อ ๑๐

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๖๖ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๒๕๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง และขอให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งได้

มติของวุฒิสภาให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

มาตรา ๓๐๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร้ายชัดผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

คำร้องขอตามวรรคหนึ่ง ต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำการตามวรรคหนึ่งเป็นข้อๆ ให้ชัดเจน และให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้วให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อพิจารณาพิพากษา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ถูกกล่าวหา จะปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นมิได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้องดังกล่าว

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ.๒๕๕๒
มาตรา ๗ การสรรหาและการคัดเลือกกรรมการให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการจำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน และให้คณะกรรมการสรรหามีหน้าที่สรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบแปดคนเสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น ทั้งนี้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว มติในการเสนอชื่อต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๒) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อในบัญชีตาม (๑) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ ให้บุคคลซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ แต่ถ้าผู้ได้รับเลือกที่ได้คะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบเก้าคนให้นำรายชื่อของบุคคลซึ่งได้รับการเสนอชื่อที่เหลืออยู่ทั้งหมดมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในกรณีนี้ ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบจำนวนเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ถ้ามีผู้ได้รับคะแนนเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินเก้าคนให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตาม (๒) ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ

ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการ
มาตรา ๑๑ ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการต้อง

(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

เมื่อวุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือ แสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนเลิกประกอบวิชาชีพอิสระตาม (๔) แล้ว ซึ่งต้องกระทำภายใน สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้ยอมรับเลือกให้เป็นกรรมการ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๒ กรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐
- (๕) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๑
- (๖) วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๖
- (๗) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้และให้ถือว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๔ เมื่อกรรมการพ้นจากตำแหน่ง ให้เริ่มดำเนินการตามมาตรา ๗ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๓ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการสรรหาจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งต่อประธานวุฒิสภา

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งในระหว่างที่อยู่นอกสมัยประชุมของรัฐสภา ให้ดำเนินการ ตามมาตรา ๗ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมของรัฐสภา

มาตรา ๑๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาว่ากรรมการผู้ใดกระทำการขาด ความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง และขอให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งได้

มติของวุฒิสภาให้กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ชี้แจงดังนี้

ข้อ ๑ ตามที่ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๖ โดยมีประเด็นปัญหาขอให้พิจารณาวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ กรณี พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ที่ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ลาออกจากการเป็นกรรมการของ บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา แต่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อออกจากทะเบียนเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ กรณีจะถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ดังกล่าว ตามนัยมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ ตามประเด็นที่ ๑ หากฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้กระทำการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และต่อมา พลโท สวัสดิ์ ฯ และหรือ บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อ พลโท สวัสดิ์ ฯ เป็นกรรมการของบริษัททางทะเบียนดังกล่าว แต่ได้กระทำภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ หากฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ กระทำการเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๑๕๗ วรรคแรก

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่ เพียงใด และหากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด นั้น

ข้อ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงในประเด็นที่ ๑ ดังนี้

๒.๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ด้วยการทำหนังสือลาออก ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ยื่นต่อ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ ได้รับทราบการแสดงเจตนาลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ด้วยการเขียนข้อความว่า “ทราบ” และลงลายมือชื่อของตนพร้อมตำแหน่ง ประธานกรรมการบริษัท ฯ ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ทำหนังสือลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท และมีได้เป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ แล้ว และนับแต่นั้นมาผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยเข้าไปบริหาร หรือจัดการในกิจการของบริษัท ฯ ไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการใดๆ ของบริษัท ฯ ไม่เคยเข้าร่วมประชุม ออกคำสั่ง หรือกระทำการใดอันเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจของบริษัทแต่อย่างใด ส่วนเรื่องการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ นั้น เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ก็ไม่มีสิทธิหรืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะเข้าไปขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนได้ คงเป็นอำนาจหน้าที่ของ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจในการทำแทนบริษัท ฯ เท่านั้นที่จะไปจดทะเบียนแก้ไขรายชื่อกรรมการบริษัท ให้ตรงกับความเป็นจริงโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียนได้

๒.๒ เมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ได้ตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์ พบว่าทางบริษัท ฯ ยังมีได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทตามหนังสือลาออก จึงได้ติดต่อสอบถาม พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ ได้ทราบว่า เนื่องจากบริษัทไม่เคยประกอบกิจการใดๆ ตลอดมาตั้งแต่จดทะเบียนตั้งบริษัท ฯ จนทุกวันนี้ บริษัท ฯ ไม่มีการจ้างพนักงานประจำแม้แต่คนเดียว จึงทำให้หลงลืมที่จะต้องไปถอนชื่อออกจากทะเบียน

จึงขอให้ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทให้ตรงตามความเป็นจริงปรากฏว่าบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากรายชื่อกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔

๒.๓ กรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัวกรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว

๒.๔ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ก็ได้บัญญัติรับหลักการของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) โดยบัญญัติว่า “ในกรณีที่.....วุฒิสภา.....เลือกบุคคลตาม.... (๓)ผู้ได้รับเลือก จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม.... (๓)” แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนว่า ประสงค์เพียงให้ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตามความเป็นจริงเท่านั้นก็พอแล้ว เพราะเมื่อลาออกแล้วก็ย่อมไม่มีประโยชน์ส่วนบุคคลที่จะมาขัดกับประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับหลักการที่กล่าวไว้ในข้อ ๒.๓ โดยคำนึงถึงความเป็นจริงมากกว่าหลักฐานทางทะเบียนเพราะหลักฐานทางทะเบียนนั้นอาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้

๒.๕ จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามข้อ ๒.๑ ข้อ ๒.๒ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามข้อ ๒.๓ รวมทั้ง ข้อ ๒.๔ ดังกล่าวแล้ว ณ วันที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจากที่ประชุมวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ เป็นต้นไปนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้เป็นกรรมการ บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด เพราะได้ลาออกตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ แล้ว ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนที่จะได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติถึงสองปี จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังที่ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ แต่อย่างไร

ข้อ ๓ สำหรับคำชี้แจงในประเด็นที่ ๒ และประเด็นที่ ๓ นั้น เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามที่ได้ชี้แจงไว้ในประเด็นที่ ๑ ตามข้อ ๒ แล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นที่ ๒ และประเด็นที่ ๓ อีก

เพราะฉะนั้น ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ดังนี้

ข้อ ๑ กรณีการแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตามสำเนาหนังสือลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ ฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ โดยยังมีได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ก่อนนั้น มีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว โดยชอบด้วยกฎหมายตามนัยมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้ว

ข้อ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และการได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ชี้แจงดังนี้

ข้อ ๑ ตามที่ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๖ โดยมีประเด็นปัญหาขอให้พิจารณาวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ ผู้ร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา เพียงแต่ได้อ้างว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว และต่อมา บริษัทดังกล่าวได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท แต่ได้กระทำ

ในภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ หากฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วย มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่แรกเริ่มแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ หรือไม่ เพียงใด และหากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด

ประเด็นที่ ๓ นายประยูทธ มหากิจศิริ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องในเรื่องพิจารณาที่ ๓/๒๕๕๔ และ ที่ ๖/๒๕๕๔ ตามลำดับ ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ได้ต่อสู้วามติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นลูกจ้างและกรรมการของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อยู่ในขณะที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดังนั้น องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง และ/หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว เข้าร่วมประชุมและมีมติด้วย ซึ่งเป็นผลให้มติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และจะนำมติดังกล่าวมาร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไม่ได้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ ๒ ของเรื่องพิจารณานี้

ข้อ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงดังนี้

๒.๑ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้เลือกให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจึงได้มีหนังสือด่วนมาก

ที่ สว ๐๐๐๘/ว ๘๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ แจ้งให้ทราบและแจ้งด้วยว่าโดยบทบัญญัติ มาตรา ๒๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำมาใช้บังคับกับการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยอนุโลมนั้น กำหนดให้ผู้ได้รับเลือก เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนเลิกประกอบวิชาชีพอิสระ ตาม (๔) แล้ว ซึ่งต้องกระทำภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือก จึงขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ ด้วย ทั้งนี้ เพื่อประกอบการพิจารณา ในการนำทูลเกล้า ฯ ถวาย เพื่อทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งต่อไป

๒.๒ ขณะนั้นผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการในบริษัทต่างๆ จำนวน ๓ บริษัท ได้แก่ บริษัท อมรเกษม จำกัด บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท วงศ์อมร จำกัด

๒.๓ เมื่อทราบเรื่องคุณสมบัติของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามข้อ ๒.๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสามทันทีในวันเดียวกัน โดยมีข้อเท็จจริงเป็นรายบริษัทดังนี้

๒.๓.๑ บริษัท อมรเกษม จำกัด ได้มีการขอลดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ บริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ถอนชื่อ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด ซึ่งนายทะเบียนได้รับการจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติม รายการในทะเบียนให้ และได้ออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งไม่ปรากฏชื่อ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการของบริษัท อมรเกษม จำกัด แต่อย่างใด และการลาออกจากการเป็น กรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด อยู่ในช่วงเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา ในคราวการประชุมครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

๒.๓.๒ บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ได้มีการขอลดทะเบียนเปลี่ยนแปลง กรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ซึ่งนายทะเบียนได้รับการ จดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียนให้ และได้ออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด แต่อย่างใด และการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อยู่ในช่วงเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภาเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในคราวการประชุม วุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

ส่วนกรณีที่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลงชื่อผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ในสำเนาเอกสารแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บช.๓) และในฐานะกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ในงบดุล งบกำไรขาดทุนและกำไรสะสม ซึ่งเป็นงบดุลของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งนายประยุทธ์ มหากิจศิริ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องในเรื่องพิจารณาที่ ๓/๒๕๕๔ และที่ ๖/๒๕๕๔ ตามลำดับ ถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังคงเป็นกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด อยู่หลังวันที่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาตินั้น ขอชี้แจงข้อเท็จจริงดังนี้

การลงชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด นั้น มิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด แต่อย่างใดทั้งสิ้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทด้านเภสัชศาสตร์ ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชี และไม่สามารรถจัดทำบัญชีและรับรองบัญชีของบริษัทฯ ได้ อีกทั้งไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด แต่อย่างใดทั้งสิ้น การลงนามไปดังกล่าวเป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และได้ลงนามในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้ว ก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทฯ

ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ ทางผู้ทำบัญชีก็ได้นำมาให้ลงชื่อเช่นเดิม ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้แจ้งว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แต่ได้รับคำชี้แจงว่าเป็นช่วงคาบเกี่ยวกัน เพราะเป็นกรรมการของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด อยู่ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๕๒ จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถรับรองงบดุลได้ จึงได้ลงชื่อให้ไป ซึ่งการลงนามดังกล่าวก็มีได้ทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด เพราะไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างหรือรับค่าตอบแทนอื่นใดจากบริษัทเลย

การลงชื่อในฐานะกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด คู่กับคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ในเอกสารงบดุลปี ๒๕๕๒ ก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากได้รับแจ้งว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งคาบเกี่ยวกันจึงได้ลงชื่อให้ไป การลงชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ กลับมามีฐานะเป็นกรรมการของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด อีกครั้งแต่อย่างใด เพราะได้มีการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด แล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒

๒.๓.๓ บริษัท วงศ์อมร จำกัด ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด พร้อมๆ กันกับลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด บริษัท วงศ์อมร จำกัด เป็นบริษัทที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน(ตึกแถว) ของคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ซึ่งเป็นน้องสาวของผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือจัดการบริษัทนี้แต่อย่างใด ดังนั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงแจ้งคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ เป็นหนังสือพร้อมทั้งบอกกล่าวด้วยวาจาว่าขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เพื่อให้คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ไปดำเนินการถอนชื่อออกจากทะเบียนต่อไป และโดยเหตุที่ได้ทราบเรียนมาแล้วว่า กิจการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด เป็นเรื่องเฉพาะเกี่ยวกับทรัพย์สินของคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ แต่เพียงผู้เดียว โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้เข้าไปจัดการด้วยแต่อย่างใด จึงไม่ได้ติดตามว่าคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ได้ไปดำเนินการขอถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทนี้แล้วหรือไม่ อย่างไร จนกระทั่งมีข่าวทางหนังสือพิมพ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่ายังมีชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการอยู่ในทะเบียนบริษัท วงศ์อมร จำกัด จึงสอบถามเรื่องนี้จากคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ก็ได้ยืนยันว่าได้รับแจ้งด้วยวาจาและหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด โดยได้รับเมื่อประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ก็ได้บอกว่าได้ให้คนไปถอนชื่อออกแล้ว แต่ไม่ได้สนใจติดตามเรื่อง โดยรับว่าจะไปติดตามเรื่องให้ สำหรับการเป็นกรรมการในบริษัท วงศ์อมร จำกัด นั้น ตั้งแต่เริ่มเป็นกรรมการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึงลาออกเมื่อต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และจากช่วงลาออกดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมใดๆ ในนามของบริษัทเลย ไม่เคยได้รับผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น

สำหรับประเด็นเรื่องการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด นั้น จะมีผลสมบูรณ์หรือไม่ จำต้องพิจารณาไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖๗ ที่บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัท และบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยการถอนตัวแทนหรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน” มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเป็นตัวแทนเสียเวลาใดๆ ก็ได้ทุกเมื่อ” และมาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า การลาออกจากตำแหน่งกรรมการในบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท อาจทำเป็นหนังสือหรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออก ต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยการแสดงเจตนาลาออกทั้งด้วยหนังสือและวาจา ต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ หลังจากที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ ๒ ระงับสิ้นทันที โดยไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ แต่อย่างใด ทั้งนี้ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ นอกจากนั้นโดยเหตุที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ทราบเรื่องคุณสมบัติของการเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตั้งแต่ต้นตามข้อ ๒.๑ จึงไม่มีเหตุผลใด ๆ ที่จะไม่ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าว

ข้อ ๓ ส่วนประเด็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๒๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่เพียงใด และหากพึงได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่สมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด

๓.๑ ในประเด็นนี้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ขอรบเรียนว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๒๕๗ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ตามที่ได้ชี้แจงแล้วข้างต้น

๓.๒ สำหรับที่นายประยุทธ์ มหากิจศิริ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องพิจารณาที่ ๓/๒๕๕๔ และที่ ๖/๒๕๕๔ ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นลูกจ้างและเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อยู่ในขณะที่ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ถือว่าไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดังนั้น องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง และ/หรือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เข้าร่วมประชุมและมีมติด้วย เป็นผลให้มติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและจะนำมาติดังกล่าวมาร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไม่ได้

ขอกราบเรียนว่าการเสนอเรื่องของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ดังกล่าว เป็นการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้น หรือประธานรัฐสภาเท่านั้นที่จะเสนอเรื่องดังกล่าวพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนั้น นายประยุทธ์ มหากิจศิริ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จึงไม่มีอำนาจที่จะเสนอเรื่องดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้

๓.๓ อย่างไรก็ตามผู้ร้องที่ ๒ มีความเห็นเกี่ยวกับมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เรื่องการสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาใช้บังคับโดยอนุโลม และมาตรา ๑๑ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนี้

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ส่วนขั้นตอนการแต่งตั้งได้บัญญัติไว้ในวรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่าให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ซึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม นั้น จะเห็นว่าเมื่อบุคคลใดเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จากที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว นอกจากผู้ได้รับเลือกจะประชุมกันเองเพื่อเลือกให้ผู้ได้รับเลือกคนหนึ่งคนใดเป็นประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคสามแล้ว ผู้ที่ได้รับเลือกต้องลาออกจากการเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๕๘ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว

ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกตั้งด้วย ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่า มาตรา ๒๕๘ ใช้คำว่า “ผู้ได้รับเลือก” และวิธีปฏิบัติภายหลังจากการได้รับเลือกแล้ว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ได้รับเลือก ทราบว่าตนเป็นผู้ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา ให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่าผู้ได้รับเลือกจะต้องพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี เนื่องจากมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับกับการสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยอนุโลม ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะส่งแบบหนังสือแสดงการรับรองว่าไม่มีลักษณะต้องห้ามหรือประกอบวิชาชีพอิสระตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ และแบบกรอกประวัติกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไปให้ผู้ได้รับเลือกเพื่อกรอกและรับรองด้วย ถ้าผู้ได้รับเลือกไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๘ ต้องถือว่าผู้ได้รับเลือกไม่เคยได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งวุฒิสภาต้องไปเริ่มกระบวนการสรรหาและการเลือกใหม่ตามมาตรา ๒๕๗ จึงเห็นได้ชัดเจนว่ากรณีดังกล่าวอยู่ในขบวนการ ขั้นตอน การเลือกของวุฒิสภาเท่านั้น ยังไม่ถึงขั้นตอนที่จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ทรงแต่งตั้ง ตามนัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง

แต่สำหรับกรณีของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ผ่านกระบวนการทั้งหมดมาแล้ว และพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคน เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งประธานวุฒิสภาได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น บุคคลทั้งเก้าจึงเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ครอบงำประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง โดยสมบูรณ์และเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยกฎหมาย

ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณา

ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงและสืบพยานในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ โดยอนุญาตให้มีการแถลงและสืบพยานได้เฉพาะประเด็นในคำร้อง ซึ่งในส่วนของคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ จะมีกรณีเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เพียงบริษัทเดียวเท่านั้นแล้ว

ผู้ร้อง โดยนายคำนวณ ชโลปถัมภ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้รับมอบอำนาจ แกลงศาล สรุปร้องเท็จจริงตามคำร้องและแถลงเพิ่มเติมได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นผลให้ทั้งสองคนเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนหรือมีลักษณะต้องห้าม ทำให้องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่แรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานว่าการกระทำอย่างไรที่จะถือว่าเป็นการลาออกโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ผู้ร้องตอบการซักค้านของคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายก้านรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้รับมอบอำนาจ ว่าผู้ร้องมีความเห็นว่า การลาออกตามความหมายในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ต้องเป็นกรณีที่มีหลักฐานชัดเจน การลาออกด้วยวาจาไม่น่ารับฟังได้ จึงเชื่อถือหลักฐานที่เป็นหนังสือลาออกของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ แม้ว่าจะยังไม่ได้จดทะเบียนทันทีหลังจากยื่นหนังสือลาออก ส่วนคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานที่เป็นหนังสือลาออก มีแต่พยานบุคคล คือ คุณหญิงวนิดา ฯ ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมว่า “เรื่องนี้ดิฉันได้รับหนังสือจากคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา และเวลานี้ยังไม่พบว่าอยู่ที่ใด จะทำขึ้นใหม่ก็ไม่ทราบว่าจะทำทำไม...” จึงรับฟังไม่ได้ว่า มีการลาออกแล้ว

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ตั้งใจซักค้าน และนำพยานบุคคล คือ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ขึ้นเบิกความยืนยันคำให้การเป็นหนังสือของพยานที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ยื่นศาลไว้แล้ว

ต่อจากนั้น ศาลอนุญาตให้ผู้ร้องซักถามผู้แทนกรมทะเบียนการค้า ซึ่งเป็นพยานที่ศาลมีหนังสือเรียกมา คือ นางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนนุ่ม และอนุญาตให้ผู้รับมอบอำนาจจากพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ซักค้าน สรุปร้องคำเบิกความของพยานได้ว่า ผลของการลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทระหว่างบริษัทกับกรรมการจะใช้ความผูกพันกันระหว่างการเป็นตุ๊กตาจับตัวแทน เมื่อตัวแทนแจ้งความประสงค์ไม่ว่าด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรว่า

ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อตัวการ คือ กรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท ก็ถือว่า มีผลเป็นการลาออกจากรายการระหว่างกรรมการผู้หนึ่งกับบริษัท แต่จะมีผลผูกพันบุคคลภายนอกต่อเมื่อ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทได้นำความนั้นไปจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ การดำเนินการจดทะเบียนกรณีกรรมการบริษัทลาออก เป็นหน้าที่ของบริษัท ไม่ใช่เป็นหน้าที่ ของผู้ที่ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

ประเด็นการพิจารณา

ประเด็นการพิจารณา ที่ประธานวุฒิสภาในฐานะทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัย รวม ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ เกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรณีนายอมร อมรรัตนานนท์ ร้องเรียนต่อประธานวุฒิสภา ว่ากรรมการทั้ง ๒ คน มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการบริษัท และอ้างว่าได้ลาออก จากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ต่อมาบริษัทดังกล่าวได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ แต่ได้กระทำการหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

กรณีจะถือได้ว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้ง ๒ คน ได้รับเลือกให้ เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ หากฟังได้ว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้ง ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา หรือคนใดคนหนึ่ง ใน ๒ คนนี้ กระทำการเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว

๑. องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้อง สมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่ เพียงใด

๒. หากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่ถูกต้องและสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ เกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา

๑. พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่า มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการของบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้แสดงหลักฐานหนังสือลาออกจากบริษัท ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ จะถือว่าเป็นการทำให้ขาดคุณสมบัติหรือไม่

๒. คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ว่า มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด และไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดงการลาออกจากตำแหน่งกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด คงมีหนังสือจากคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ กรรมการบริษัทดังกล่าวอีกคนหนึ่ง มีหนังสือรับรองว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว และได้ไปดำเนินการเพื่อจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ จะถือว่าเป็นการทำให้ขาดคุณสมบัติหรือไม่

กรณีทำนองนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัวกรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่

คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ มีประเด็นสำคัญอันเป็นบรรทัดฐานว่า เพื่อประโยชน์ของการวินิจฉัยประเด็นนี้ เห็นว่า จำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยก่อน ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ว่าด้วยข้อสันนิษฐาน ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วน หรือกรรมการบริษัท ในขณะที่เป็นรัฐมนตรีอยู่ เพราะปรากฏชื่อของรัฐมนตรีเหล่านี้ เป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วน หรือเป็นกรรมการบริษัท มีประเด็นพิจารณาว่าการมีชื่อของรัฐมนตรีผู้ใดปรากฏอยู่ในทะเบียนของทางราชการ ถือว่า รัฐมนตรีผู้นั้นได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ หรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งลักษณะ ๒๒ แล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย คำขอจดทะเบียนจำต้องประกอบด้วยข้อความหลายประการรวมตลอดถึงชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นกรรมการทุกคนด้วย จึงอาจถือได้ว่า การมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการก็เป็นข้อสันนิษฐานประการหนึ่งว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนดังกล่าว เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการ

ตามที่ได้จัดแจ้งไว้ในทะเบียน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ข้อสันนิษฐานหาได้เป็นที่สิ้นสุดหรือเด็ดขาดอย่างไรไม่ เพราะข้อความที่ปรากฏในทะเบียน เป็นเพียงข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเองเป็นผู้นำมา จดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ฉะนั้น ข้อความดังกล่าวจึงตรงตามที่ผู้นำมาจดทะเบียน แจ้งไว้ในขณะจดทะเบียนเท่านั้น แต่ความจริงเป็นอย่างไร นายทะเบียนไม่อาจรู้ได้ และไม่อาจรับผิดชอบ ในความถูกต้องได้ อนึ่ง ข้อเท็จจริงอาจเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลังและไม่ได้มีการจัดแจ้งเพื่อแก้ไข ทะเบียนให้ถูกต้อง ดังนั้น ข้อสันนิษฐานดังที่กล่าวมานี้ จึงย่อมถูกหักล้างได้ด้วยหลักฐานที่แสดงว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นเดียวกับข้อความที่ปรากฏในทะเบียน ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกร้องจึงสามารถนำสืบได้ว่า ก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่ง ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว หรือพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระแล้ว โดยไม่ทราบว่ามี การแต่งตั้ง กลับเข้าไปใหม่อีก หรือบริษัทร้างแล้ว เพราะไม่ได้ดำเนินกิจการใดๆ แม้นายทะเบียนไม่ได้เพิกถอน เป็นต้น

ประการที่สอง ว่าด้วยการนำหลักฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรมนูญไม่มี บทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่การจัดตั้ง ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่ง หรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การจะวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่อย่างไร จึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทเท่านั้น

ประการที่สาม ว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทโดยที่ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา ๑๐๔๒ บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วน ทั้งหลายอื่นนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา ๑๑๖๗ บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันสัญญา ตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน” มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใดๆ ก็ได้ ทุกเมื่อ” และมาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่”

จากบทบัญญัติที่อ้าง รวมถึงบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า การลาออกจากราชการในตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท นั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลาโดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือ หรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะขอลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ในกรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน แล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ส่วนกรณีบริษัท เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน

ประการที่สี่ ว่าด้วยการดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใดๆ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ของส่วนบุคคล โดยปิดกั้นมิให้รัฐมนตรีหรืออัยการในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้เสีย หรือที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ อีกทั้งเพื่อให้รัฐมนตรีอุทิศเวลาและทุ่มเทกำลังให้การบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นภารกิจสำคัญที่รัฐธรรมนูญมอบหมายอย่างเต็มที่ ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ จึงต้องเป็นนิติบุคคลที่ประกอบการหรือมีการดำเนินการอยู่ตามปกติอันอาจนำไปสู่การขัดกันของผลประโยชน์ หรือทำให้รัฐมนตรีต้องแบ่งเวลาจากการบริหารราชการแผ่นดินมาให้ มิใช่นิติบุคคลที่เลิกกิจการ หรือไม่ได้ประกอบกิจการใดๆ แล้ว

จากหลักการทั้ง ๔ ประการดังกล่าว จึงวินิจฉัยประเด็นที่หนึ่ง ดังนี้

กรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด เป็นหนังสือลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ยื่นต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ซึ่งลงลายมือชื่อรับทราบเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ การลาออกจึงมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดังนั้น ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่วุฒิสภามีมติเลือกผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท อันเป็นข้อห้ามของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

กรณีของผู้ถูกร้องที่ ๒ คือ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจ

ของบริษัท โดยคุณหญิงวนิดา ฯ ให้การรับรองว่ารับทราบการแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ทั้งด้วยหนังสือและวาจาตั้งแต่ประมาณวันที่ ๑ ถึง ๓ เมษายน ๒๕๕๒ แล้ว ดังนั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงมีผลตั้งแต่วันที่ ๑ หรือ ๒ หรืออย่างช้าตั้งแต่วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๒ อยู่ในสลิปห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ผู้ถูกร้องทั้งสองคนได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีตามประเด็นที่สอง จึงไม่ต้องวินิจฉัย

จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองคนมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคท้าย จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ